

prof. dr hab. Zbigniew Szot
Uniwersytet Artystyczny
im. M. Abakanowicz w Poznaniu
Wydział Malarstwa i Rysunku

Poznań, 22 stycznia 2024 roku

RECENZJA

dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej

Pana dra **Václava Rodka,**

w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie sztuki

w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Zleceniodawca recenzji

Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, pismo z dnia 5 grudnia 2023 roku, informujące o wyznaczeniu przez Radę Doskonałości Naukowej mojej osoby na recenzenta w komisji habilitacyjnej do oceny osiągnięć Pana dra Václava Rodka, (nr sprawy: DRKN.Z8.400.31.2023), z Wydziału Sztuki Uniwersytetu w Ostrawie w Czechach. Do zlecenia została dołączona w formie papierowej i elektronicznej dokumentacja złożona przez habilitanta:

- Poświadczona kopia dyplomu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora,
- Dane osobowe i życiorys artystyczny,
- Autoreferat,
- Dokumentacja osiągnięcia artystycznego,
- Dokumentacja dorobku artystycznego,
- Dokumentacja pozostałej działalności.

Dane habilitanta

Pan dr Václav Rodek urodził się [REDACTED] na Morawach w Czechach. Swoją edukację artystyczną rozpoczął w roku 2003 w Instytucie Studiów Artystycznych na Uniwersytecie Ostrawskim. Następnie w latach 2006-2008 studiował Malarstwo na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Ostrawskiego. W latach 2011-2015 kształcił się w Wyższej Szkole Sztuk Pięknych w Bratysławie na Słowacji, gdzie w dniu 6 marca 2015 roku uzyskał stopień doktora w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne. Promotorem dysertacji doktorskiej pod tytułem „Modality”, był doc. Stanislav Bubán.

Pan dr Václav Rodek pracuje obecnie jako adiunkt pełniąc funkcję Kierownika Pracowni Malarstwa 1 na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Ostrawskiego w czeskiej Ostrawie. Oprócz tego wykłada następujące przedmioty: Nietradycyjne materiały w malarstwie i Rysunek specjalny. Bierze też udział w prowadzeniu takich zajęć jak: Technologia malarstwa, Wybrane rozdziały z malarstwa XX wieku, Anatomia plastyczna oraz Tworzenie w plenerze. Wykłada też Rysunek architektoniczny i Rysunek - nauka rozszerzona na Wydziale Budownictwa-Architektury w Wyższej Szkole Górniczej-Uniwersytet Techniczny w Ostrawie.

Ocena Autoreferatu

„Wówczas, wieczorem, oczyścił się w wodach rzeki, złożył hołd planetarnym bóstwom, wypowiedział dozwolone sylaby pewnego potężnego imienia i zasnął. Prawie natychmiast przyśniło mu się bijące serce. Śniło mu się ono żywe, gorące, wielkości zaciśniętej pięści, w kolorze granatu w półmroku ludzkiego ciała...”¹

Autoreferat Pana dra Václava Rodka to interesujący od strony formalnej tekst, który bardzo szczegółowo odnosi się do przedstawionego dzieła habilitacyjnego. Składa się on z piętnastu krótkich rozdziałów:

Wstęp / Sieci Morfeusza / Wertykalny i horyzontalny / Sieć jako zasada / Kształt amorficzny, Demorfa / Narracja i abstrakcja, konkretny versus abstrakcyjny / Iluzja, symulakr, fantazmat / Problematyka podmiotu i przedmiotu / Sieci jako architektura / Geometria / Permutacja sieci / Marzenia senne, śnienie / Tekstowe versus wizualne

¹ J.L. Borges, Koliste ruiny w Opowiadania, Wydawnictwo Literackie Kraków, 1978; str. 50

(zasada) / Zarys filozofii / Podsumowanie /

We Wstępie autor odnosi się do genezy swoich zainteresowań snem i sposobami przełożenia marzeń sennych na obraz. Jest to działanie niewątpliwie dające duże możliwości artystycznej kreacji. Pole aktywności malarskiej Pana dra Václava Rodka jest bardzo szerokie, a Jego doświadczenia artystyczne pogłębione o głębokie analizy filozoficzne, dały Mu mocny grunt pod budowę dzieł, które wskazał jako prace będące przedmiotem habilitacji. Z rozdziału zatytułowanego Sieci Morfeusza dowiadujemy się o założeniach artystyczno – filozoficznych (odnosząc się bezpośrednio do mitologii greckiej i owidiuszowskiej Jaskini Snów, pogłębionych psychoanalitycznymi interpretacjami snów Zygmunta Freuda oraz Carla Gustava Junga. Połączenie greckiego mitu o kształtowaniu snów z wyobrażeniem snu jako sieci, w którą śniący zostaje wplątany, uformowało platformę dla idei stworzenia wyabstrahowanych Sieci Morfeusza. Kolejne rozdziały szczegółowo odnoszą się do konkretnych dzieł i zasady ich powstawania. Jest to niezmiernie interesująca lektura, która prowadzi nas do wnętrza artysty. Zagłębiając się w nie, stajemy się świadkami głębokiego namysłu, towarzyszącego podczas tworzenia.

Habilitant pisze w swoim tekście:

„Kiedy zasypiam, jestem niespokojny. Muszę być śpiący, żeby nie walczyć ze snem. Jest to reakcja podświadoma, sprzeczna z potrzebą odpoczynku i odzyskiwania energii. Kiedy jednak śpię, lubię swoje sny, jakiegokolwiek by nie były. Gdy są złe, cieszę się, że w końcu się obudzę. Jeżeli natomiast są przyjemne, to dzięki nim będę miał potem jakieś wspomnienia.”²

W dalszej części Autoreferatu bardzo szczegółowo opisuje On kolejne etapy powstawania swoich prac - od koncepcji i jej symbolicznego wymiaru, poprzez proces kreowania, aż po dzieło finalne. To zajmujący tekst, który nie tylko odsłania kulisy powstawania poszczególnych prac, ale daje nam też wejrzenie w głąb osobowości dra Václava Rodka. Sumując - Autoreferat jest bardzo dobrze napisaną dysertacją, która znajduje moje uznanie.

² Václav Rodek, Autoreferat, 2023, str. 54

Ocena dołączonego dzieła artystycznego zgłoszonego jako aspirujące do spełnienia warunków postępowania habilitacyjnego

Jako dzieło habilitacyjne Pan dr Václav Rodek wskazuje zestaw trzydziestu jeden prac malarskich powstałych w latach 2021 – 2022, które tworzą całość pod tytułem „Sieci Morfeusza.” Na ten zbiór składa się dwadzieścia realizacji zatytułowanych „Sieci”, kolejno numerowanych cyframi rzymskimi od II do XX o wymiarach: od największych 230 x 340 cm do najmniejszych 58 x 80 cm. Wszystkie wykonane są na płótnie i opisane jako technika mieszana. Realizacje od nr III do VI, od VIII do XVI i od XVIII do XX posiadają kolejno podtytuły: Prototyp, Morfowanie, Wyspa umarłych, Sieć Ikelosa/ Fobetora, Amorpha, Sieć Fantasosa. Następnie mamy dwa zestawy realizacji zunifikowane pod względem formatu (50 x 40 cm). Jest to składająca się z siedmiu obrazów tytułowanych Sen i kolejno numerowanych jak wyżej cyframi rzymskimi od II do VII i zestawem 4 prac zatytułowanych „Dwa Sny” numerowanych II – IV.

To spójny i dopełniający się ideowo i formalnie zestaw prac. Realizacje o dużej sile wyrazu, które można podciągnąć pod modernistyczne doświadczenie. Ale czy tak jest na pewno? Jak pisze autor w swoim Autoreferacie:

„Moje zainteresowanie snem i śnieniem ma dwa poziomy. Jeden dotyczy interpretacji snu, drugi z kolei – jego wizualności. Każdy człowiek zmaga się ze snami na swój sposób. Fascynuje mnie sen jako taki, ale o wiele bardziej ekscytujące jest dla mnie uzmysłowienie sobie tego, czym jest marzenie senne, skąd pochodzi i jak powstaje. Nie szukam jednak naukowego wyjaśnienia. Zaletą malarstwa jest to, że można w nim wykorzystywać na przykład metaforę, fantazję, czy też przywłaszczyć już istniejące dzieło lub zbudować je intuicyjnie od podstaw. To właśnie jest przedmiotem niniejszego cyklu obrazów a zarazem swego rodzaju testem dla Sieci Morfeusza. Płynący z nich przekaz – główna idea moich obrazów nie jest uchwytna w sposób jednoznaczny. Powinna być płynna, wyabstrahowana, różnorodna pod kątem interpretacji. Zbudowana jest na przenikaniu się wizualnych odpowiedników przepłotu sieci marzeń sennych.”³

Używając języka malarskiego Rodek próbuje znaleźć odpowiedź na rudymen tarne pytanie: Czym dla niego są marzenia senne i ten przedziwny stan nieistnienia? Szuka

³ Václav Rodek, Autoreferat, 2023, str. 11-12

odpowiedzi wykorzystując własny język artystyczny. Indywidualny przynależny tylko Jemu. Rodek bardzo dobrze zdaje sobie sprawę z atrakcyjności materii malarskiej. Jak pisze prof. Sławomir Kuszczak w tekście towarzyszącym wystawie prac artysty w Galerii Szewska 16 w Poznaniu:

„Autor potrafi doskonale swoją twórczość opisać, relacjonować i analizować. Udowadnia tym samym, że nic co widzimy i odczuwamy, konfrontując się z jego dokonaniem, nie powstało w przypadkowy sposób, wszystko jest wynikiem konsekwentnie i świadomie przeprowadzonej strategii. Tylko te zabiegi intelektualne nie miałyby żadnego znaczenia gdyby to malarstwo nie „działało”, a działa.”⁴

Na pewnym etapie zaznajamiania się z twórczością Rodka odrzucamy proste skojarzenia z abstrakcją, figuracją czy innymi analogiami kulturowymi. Jerzy Ludwiński w wykładzie wygłoszonym w 1996 roku pod znamienym tytułem „Epoka błękitu”, mówi o dwóch ważnych aspektach w przestrzeni sztuki. Pierwszy, to że:

„Proces twórczy, któremu podlega każdy artysta, jest jakby pokrojony i miejsca tych przekrojów stanowią dzieła sztuki, które są rodzajem okien na proces twórczy, przez które możemy wniknąć w sam proces”⁵

oraz że

„...twórczość każdego z artystów jest osobnym nurtem, osobnym kierunkiem w sztuce”⁶

Recenzowany zestaw prac malarskich Pana dra Václava Rodka doskonale wpisuje się w te Jego rozważania prezentując poszczególne, zindywidualizowane postawy. Jego twórczość rozpięta jest pomiędzy abstrakcją a figuracją, której podstawą są marzenia senne. Mam w pamięci tekst krytyczny „Oczy widziały w zamyśleniu” Dariusza Cezarego Maleszyńskiego, który opisuje jak

„...w jednym ze swych marzeń literackich Mallarmé opowiedział o wyczarowanej przez siebie książce: idealnie symetrycznej aż do niepojętej karty środkowej, tak cienkiej, że niewyobrażalnie delikatnej, ulotnej, efemerycznej – nierozszyfrowywalnej. Pusta karta dawała wizję dzieła...”⁷

⁴ <https://uap.edu.pl/2023/01/vaclav-rodek-site-snu-sieci-snow/>

⁵ J. Ludwiński: Epoka błękitu, Stowarzyszenie artystyczne Otwarta Pracownia, 2005, str.279

⁶ J. Ludwiński: Epoka błękitu, Stowarzyszenie artystyczne Otwarta Pracownia, 2005, str.280

⁷ D. C. Maleszyński: „Oczy widziały w zamyśleniu”, Tekst krytyczny do wystawy „Niepodobni”, Wydział Fizyki UAM Poznań, 2014

Ja twórczość Rodka traktuję jak taką Księgę. To ona

„nie zaczyna się i nie kończy; co najwyżej sprawia takie wrażenie”⁸

Oglądając poszczególne obrazy prezentowane w Poznaniu byłem pod wrażeniem oddziaływania całości, której poszczególne części można przestawiać, a pomimo to, całość zachowuje sens. Przychodzi mi też na myśl jedno z opowiadań Jorge Luisa Borgesa „Księga Piasku” (kolejne sense przeżycie) opisująca wolumin o niezliczonej ilości stron. Myślę, że ilość zdarzeń artystycznych generowanych podczas marzeń sennych może być nieskończona. Zapoznając się z dorobkiem habilitanta snułem moje własne refleksje na temat zarówno poszczególnych, bardzo mocno zindywidualizowanych obrazów, jak i całości zbioru będącego przedmiotem tej recenzji - cytując dalej Maleszyńskiego *„mówiących do mnie różnymi językami, z różną intensywnością głosu, z aurą swoistości oraz nieciągłości. I wartości.”⁹*

Jest w tym malarstwie Rodka jakiś głęboki sens. Coś, co nas wciąga w tę oniryczną przestrzeń malarską, naznaczoną ekspresją, pełną niedopowiedzeń, domysłów i marzeń. Rodek jak bohater - mag z „Kolistych ruin” Borgresa zasypia, by śnić. Nie sen o tworzeniu człowieka. On co noc śni nowy sen. Swoją malarski sen. Jak powiedział Prospero w szekspirowskiej „Burzy” - *„jesteśmy z tego samego materiału co nasze sny”*.

Ocena osiągnięć artystycznych po uzyskaniu stopnia doktora

Pan dr Václav Rodek jest artystą niezwykle aktywnym. W prezentowanej dokumentacji oprócz dzieła habilitacyjnego eksponowany jest obszerny zestaw realizacji. Artysta jest autorem szesnastu pokazów indywidualnych, w tym dwanaście miało miejsce już po uzyskaniu stopnia doktora. Tu je wymienię:

- SIECI SNÓW, Galeria Szewska 16, Poznań, Polska, 2023
- DIPLOPIE, Café Portal, Uherské Hradiště, Czechy, 2022
- TRANSPOZICE, Galerie Hřivnáč, Opawa, Czechy, 2022
- ČERNODUŠE, Galerie současného umění Prostějov, Prostějov, Czechy, 2022
- METAKÓDY, Galeria Sztuk Pięknych Ostrawa, Czechy 2021
- RESONANCE DEMORFY, Galerie HYB4, Praga, Czechy, 2020

⁸ tamże

⁹ tamże

- Nadir jest ze mną, Galeria Kopalni Michał, Ostrawa, Czechy, 2019
- COBY KDYBY, Galerie Student, Ostrawa, Czechy, 2018
- CO TO JE JAPONSKO? Nibiru, Ostrawa, Czechy, 2017
- 712–217, Sala Wystawowa Sokolská 26, Czechy, 2017
- SVAZEK 2, 3, 5, Nibiru, Ostrawa, Czechy, 2016
- MOTOROFÓROVÉ A JINÍ FÓROVÉ Jáma 10, Ostrawa, Czechy, 2016

Pan dr Václav Rodek prezentował swoje prace w ponad siedemdziesięciu wystawach zbiorowych, z czego czterdzieści trzy miały miejsce po 2015 roku. Były to znaczące galerie Austrii, Czech, Gruzji, Polski, Słowenii i Słowacji. Był też pomysłodawcą, kuratorem i współkuratorem dwóch projektów:

SZEŚĆ - Był realizowany w latach 2016-2022. To prezentacja studentów w Galerii Sztuk Pięknych w Ostrawie. Oraz drugi projekt zatytułowany „W poszukiwaniu straconego czasu (czes. Hledání ztraceného času) 2019–2023, którego kuratorami byli Václav Rodek i Daniel Balabán. Habilitant jest autorem wielu naukowych, kuratorskich i krytycznych tekstów o sztuce drukowanych między innymi w wydawnictwach, katalogach wystaw oraz na stronie internetowej Wydziału Sztuki Uniwersytetu Ostrawskiego. W dokumentacji możemy zapoznać się z obszerną działalnością kuratorską prowadzoną w latach 2020 – 2022. Dwukrotnie przebywał na stażach: w 2019 roku na Akademii Sztuki w Szczecinie oraz w 2022 roku na Academy of Fine Arts „Pietro Vannucci” we Włoszech. Pragnących zapoznać się ze szczegółowymi informacjami odsyłam do bardzo dobrze przygotowanej przez Habilitanta dokumentacji.

Osiągnięcia w działalności dydaktycznej, naukowej i popularyzatorskiej od czasu uzyskania stopnia doktora

Pan dr Václav Rodek od 2008 roku zatrudniony jest na Wydziale Sztuki Uniwersytetu w Ostrawie najpierw jako adiunkt na stanowisku asystenta w Pracowni Malarstwa 1, a od 1 października 2022 roku jako jej kierownik. Formuła pracowni jest otwarta, nastawiona na indywidualny kontakt z osobami studiującymi. Habilitant jest też autorem skryptów na potrzeby osób studiujących na Wydziale Sztuki. Są to: „Nietradycyjne materiały w malarstwie”, „Malarstwo eksperymentalne 1” oraz „Malarstwo eksperymentalne 2”. Pracownia Malarstwa 1 jest pracownią dyplomującą

zarówno na studiach I stopnia, jak i studiach magisterskich. Od 2020 roku Habilitant prowadził osiem prac licencjackich oraz pięć prac magisterskich. Zaangażowany jest też w prowadzenie pracowni Rysunek Specjalny. Dodatkowo prowadzi Rysunek architektoniczny i Rysunek - nauka rozszerzona na Wydziale Budownictwa-Architektury w Wyższej Szkole Górniczej-Uniwersytet Techniczny w Ostrawie. Obydwie uczelnie i sam Rodek zaangażowany jest w Międzynarodowy Przegląd Rysunku Figuratywnego „Figurama”. Projekt ten powstał w 2001 roku i aktualnie bierze w nim udział kilkanaście uczelni i wydziałów artystycznych z Czech, Polski i Słowacji.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z Autoreferatem i dziełem habilitacyjnym oceniam, że praca habilitacyjna dra Václava Rodka pt. „Sieci Morfeusza” spełnia wymagania z art. 219 ust. 1 pkt 2, ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 742 z późn. zm.) stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki. W dokumentacji habilitant wykazał informacje o dużym dorobku naukowo - artystycznym, dydaktycznym i popularyzatorskim. Twórczość Pana dra Václava Rodka jest bardzo bogata i powstaje z wewnętrznej potrzeby i konieczności. Osiągnięcia artystyczne, twórcze i dydaktyczne habilitanta stanowią nie tylko znaczny wkład w samą dyscyplinę, ale mają też duże przełożenie na upowszechnianie kultury oraz kształtowanie estetycznych postaw czeskiego społeczeństwa. Dorobek Habilitanta należy też wysoko ocenić w aspekcie troski o zachowanie tożsamości kulturowej. Aktywność wystawiennicza wpływa korzystnie na artystyczną wartość i charakter udokumentowanych osiągnięć. Po analizie dostarczonej dokumentacji, zawierającej informacje o dorobku naukowo – artystycznym, dydaktycznym i popularyzatorskim dra Václava Rodka uznaję, że habilitant od czasu doktoratu wykazał się znaczną aktywnością twórczą mającą wpływ na promowanie sztuki, a w szczególności malarstwa, co stanowi Jego znaczący wkład w rozwój dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki. Dlatego popieram Jego starania o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

z poważaniem
prof. dr hab. Zbigniew Szot